

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 8
iskarna I. nadst. Uradne ure za stranke so od 10. do 11.
dopolodne in od 5. do 6. dopoldne vsak dan razen nedelj
in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne
sprejemajo.
CENOVNIK: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za
avstro-ogrsko in bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna
K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za
ostale inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.
UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., k
uračuje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zveče
Inserati: enostopna petlirvstia. 30 vin., pogojen prostor, poslanc
in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.
Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo
Reklamacije lista so poštnine proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 619. V Ljubljani, v ponedeljek dne 30. junija 1913. Leto III.

Stürgkh v gosposki zbornici.

Dunaj, 28. junija.

Člani gosposke zbornice so se včeraj izredno močno potrudili. Za razprave tega vrhovnega parlamenta navadno ni mnogo zanimanja v javnosti in če se ne bi gosposka zbornica predpogostoma odlikovala z oviranjem dela poslanske zbornice in s tem izzivala srd prebivalstva, bi imela v javnem življenju Avstrije prav toliko pomena kolikor kakšen aristokratski klub za domače diskuzije. Včeraj pa so se visokorodni zakonodajalci bavili s proračunskim provizorijem in grof Stürgkh je podal napovedano izjavo o zunanjem položaju. Preden je pa prišel do teh ocvirkov, je govoril o notranji politiki. Potem se je razvila debata, ob kateri bi bil človek tuptam celo pozabil, da jo vodijo — gosposki zborničarji. Prvi vtisk za našo persko zbornico izredno dolgih govorov je ta, da niso niti aristokratje avstrijskega zakonodajstva navdušeni od oficijelne politike — ne od notranje Stürgkhove, ne od zunanje Berchtoldove. Knezi in grofi ne govore tako naravnost z jezika kakor kakšen socialist; kritika grofa Czernina se bo vedno razlikovala od Adlerjeve in Svarcenbergova od Leutnerjeve. Ali s svojim plemenitaškim taktom, ki nikoli ne sleče rokavic, so povedali gosposki zborničarji toliko, da je rezultat za grofa Stürgkha in grofa Berchtolda enako porazen, kakor izza velike politične debate v poslanski zbornici.

Drugeče pa tudi ni mogoče; kajti v notranji politiki je gospod Stürgkh priznal bankrot v najbolj perečem vprašanju, o zunani politiki je pa govoril, ne da bi bil kaj povedal. Češko-nemška sprava — to je bila točka, okrog katere se je v domačem okviru sukalo vse. Vlade, ki ne razumejo problema te države, so mišljile in nemara celo verjele, da je na Češkem avstrijsko vprašanje in da bo v črno-rumenih mejah naenkrat sama idila, če se pobotata Kramář in Urban ali pa celo Choc in Wolf. Gautsch je prišel reševati češko-nemško vprašanje. Stürgkh je nadaljeval reševanje, grof Thun je postal knez, da bi pospešil reševanje, in konec reševanja je fiasko brez primere. Ne enega uspeha ni more Stürgkh pokazati v domači politiki; na Češkem pa napoveduje izjemno stanje in hoče nadomestiti deželni odbor z nekakšnim gerentstvom v podobi kdove kakšne komisije kakor v kakšni neznanosti občin.

Ta rezultat seveda tudi v gosposki zbornici ne more izgledati kot Stürgkhova zmaga. Da je na Galjskem sprava prav tako v zraku, da se spor na Štajerskem ne gane ne naprej ne

nazaj, da je ves notranji položaj le skupina nerešenih vprašanih — to je posledica politike, katero vodi grof Stürgkh kolikor mogoče brez parlamenta. To je čutila celo gosposka zbornica in zato ni slišal ministrski predsednik niti tam resnično prisrčne besede.

Njegovo izjavo o zunanji politiki je pričakovala javnost izza Tiszinega govora in izza zadnjih dogodkov na Balkanu s precejšnjo radovednostjo. Ali to, kar je Stürgkh povedal v Berchtoldovem imenu, bi bilo preslabo celo za stilistično nalogo petošolca. Bajke o prijateljstvu Berchtoldove Avstrije do balkanskih narodov, do vseh balkanskih narodov se ponavljajo kakor pondeljek za nedeljo; s tem postajajo pač dolgočasnejše, ne pa pomembnejše. Če imamo na Balkanu res interese — in imamo jih gotovo — bi radi slišali iz oficijelnih ust, kaj je s prijateljstvom balkanskih narodov do nas. In grof Stürgkh bi bil lahko povedal, da nam je prav pred njegovim govorom zadnja prijateljica, ki smo jo pitali s svojo ljubeznijo kakor vrbica svoje mladice, obrnila hrbet. O Albaniji je Berchtoldov tolmač previdno molčal in imel je prav; starejša naša ljubljanka pa je bila Rumunija. In grof Berchtold vendar ne sme imeti nikogar za tako neumnega, da ne bi opazil vihrajočih zastav, s katerimi je Rumunija odkorakala v tabor Rusije in njenih zaveznice.

Politika grofa Berchtolda se kruto maščuje. Bil je čas, ko bi bil balkanskim narodom lahko pokazal dejansko prijaznost. Ruski vpliv se je tam skrčil tako, da niso ne v Sofiji ne v Beogradu zaupali dobrotam batjuške v Peterburgu. Takrat bi bila Avstrija lahko pridobila zaupanje Balkancev na korist svojih narodov in svojega gospodarstva. Pridobila bi ga bila lahko z odkritosrčnostjo in z razumevanjem njihovih interesov. In sedaj ne bi bila postavljena na stran, ampak bi nemara s svojo besedo laže potolažila razburjene duhove v Srbiji in na Bolgarskem kakor ruski car. Ali tega ni Berchtold nikdar hotel in s tem je zakrivil, da je prišla Rusija zopet do svojega vpliva. Mi smo osamljeni. Zakaj tudi Berlin ne odobrava naše politike, z Rimom smo pa tako sporazumljeni, da moramo venomer poravnovati nesporazume.

Gosposki zborničarji so govorili »taktčno«. Ali če je celo mark Baquelmheim dejal, da bo šele v delegacijah mogoče definitivno soditi o vaši zunanji politiki, tedaj mora biti grof Berchtold čudovito naiven, ako smatra to za zaupnico. In grof Stürgkh bi sebi in Avstriji najbolj koristil, ako bi porabil parlamentarne počitnice, da bi šel sam na trajne počitnice.

bogočastje in nauk se vidi, da je število gimnazijev letos zopet naraslo za 589, realcev pa za 320. Vendar definitivni prirastek letos ne bo znaten, ako ga bo sploh kaj, ker približno toliko dijakov med letom izstopi.

Na Kranjskem je leta 1911/12. na 10.000 prebivalcev prišlo 43.8 gimnazijev in 13.8 realcev, skupaj 57.6 srednješolcev, na Spodnjem Štajerskem 26.0 gimnazijev in 5.9 realcev, skupaj 31.9, na Koroškem 26.3 gimnazijev in 9.9 realcev, skupaj 36.2, na Primorskem 34.8 gimnazijev in 23.4 realcev, skupaj 58.2. Za vse v državnem zboru zastopane kronovine pride letos na 10.000 prebivalcev 37.9 gimnazijev in 17.4 realcev, skupaj 55.3 srednješolcev. Kranjsko ima relativno več gimnazijev, nego je povprečno v celi državi, Primorsko več realcev. Relativno število srednješolcev je na Kranjskem in Primorskem večje nego povprečno v celi državi, največ vsled velikega števila nemških in italijanskih dijakov, na Koroškem in Sp. Štajerskem pa je manjše zlasti zaradi majhnega števila slovenskih dijakov.

Na teh srednjih šolah je poučevalo 658 učnih moči za glavne ali obvezne predmete in sicer 481 ravnatelj, definitivno in provizorno nameščenih profesorjev ter 177 suplentov in asistentov.

Največ učencev (911), učiteljev (39) in razredov (23) je imela gimnazija v Gorici, iz katere bi se lahko napravili 3 zavodi, kar se bo v doglednem času menda tudi zgodilo. Najmanj javnih učencev med popolnimi gimnazijami je imela nemška v Ljubljani (149), tik za njo je bila gimnazija v Kočevju (157), potem hrvaška v Pazinu (160). Vsaka teh osemnajstih gimnazij je imela manj učencev nego samostojni gimnazijski razredi z nemško-slovenskim učnim jezikom v Celju v štirih razredih (165), nemška gimnazija v Pulju pa samo 2 več (167). In vendar ni mogoče doseči razširjenja teh celjskih razredov v popolno samostojno gimnazijo. Zdej so ti razredi samostojni samo v pedagoškem oziru, administrativno pa spadajo pod ravnateljstvo celjske velike gimnazije.

Ljubljana in Kranjsko.

— Seja izvrševalnega odbora je nocoj ob pol 9. zvečer v uredništvu. Prosim, da se vsi člani seje gotovo udeležijo!

— Naš zadrudni parlament. V soboto se je sestel na Dunaju zvezni zbor avstrijskih konsumnih društev. Na zborovanje tega zadrudnega parlamenta, ki predstavlja zadrudno delo vsega avstrijskega razredno zavednega delavstva, se povrnejo še z obširnejšim poročilom. Vendar se nam zdi važno, da že danes registramo nekaj najznamenitejših momentov prvega zborovalnega dne. Predvsem moč in veselo rast konsumne organizacije med delavstvom Zvezni tajnik sodr. Wilhelm je lahko z zadovoljstvom konstatiral, da so konsumna društva v preteklem letu v celoti občutljivi politični in gospodarski krizi delovala z osemnajstimi milijoni delavskega kapitala v zadrudni organizaciji, lahko presodi, kako velika garancija zadrudnih uspehov je obsežena v tem dejstvu. In vendar: še ne sme pri tem ostati! Se vedno je konsumno gibanje avstrijskega delavstva navezano na več nego enajst milijonov tujega kapitala in zvezni tajnik je sklenil svoje poročilo z apelom, da naj konsumna društva s povišanjem zadrudnih deležev in z okrepitvijo rezerv ojačijo svoj lastni kapital. V to svrhu je nujno potrebno, da uvedejo vsa konsumna društva plačevanje z gotovim denarjem. — Posebno poročilo je bilo na letošnjem zveznem zboru posvečeno sodelovanju žene v delav-

Najmanj učencev na enega učitelja je prišlo v Kočevju (8.7), potem na nemški gimnaziji v Pulju (9.3), na hrvaški gimnaziji v Pazinu (9.4), na nemški realki v Pulju (10.4), na nemški gimnaziji v Ljubljani (11.5) itd. Najmanj javnih učencev v enem razredu je bilo na nemški gimnaziji v Ljubljani (povprečno 18.6), potem v Kočevju (19.6), na hrvaški gimnaziji v Pazinu (20), na nemški gimnaziji v Pulju (20.9), na tamošnji nemški realki (22.1) itd. Na teh zavodih so torej vladale najugodnejše razmere za uspešen pouk.

Najvišja povprečna števila v obeh ozirih izkazuje med gimnazijami goriška, med realkami v enem oziru nemška v Trstu, v drugem pa prva italijanska v Trstu (v Vodovodni ulici). Na gimnaziji v Gorici sta dva slovenska oddelka I. razreda imela v začetku leta 156 javnih učencev, torej toliko, kakor cela kočevska gimnazija. In teh 157 učencev se je stlačilo v dva oddelka, čeravno jih je bilo skoro preveč za tri oddelke. Potem ni čudo, da je iz enega teh oddelkov med letom izstopilo 14, iz drugega pa celo 20 učencev, več ko četrtina. Tako se je prejšnja leta postopalo s slovenskimi oddelki v Mariboru, kjer je leta 1899, bilo v enem slovenskem oddelku I. razreda 80, naslednja leta pa 72, 72, 73, 64 učencev. Bolje bi bilo določiti »numerus clausus« ter sprejeti določeno število najboljših učencev izmed prijavljenih. Vsaj s temi bi se moglo uspešno delati v šoli.

Zelo pojava poset idrijske realke; v šolskem letu 1909/10. je imela 243 dijakov, leta 1910/11. 209 javnih in 11 privatnih, lani 174 javnih in 2 privatnih, letos že samo 158 učencev. Vzrok je iskati deloma v šolnini, ki se je uvedla s podraževanjem, dočim prej mestna občina ni pobirala šolnine. Drugi vzrok pa je ustanovitev novih slovenskih gimnazij, kakor v St. Vidu in zlasti slovenskih oddelkov v Gorici. Iz zadnjega vzroka pojema tudi število slovenskih in italijanskih dijakov na goriški realki.

skem zadrudništvu. O vplivu delavske žene v zadrudnem gibanju in o njenem prav posebnem in direktnem interesu, ki ga ima kot delavska gospodinja na dobri organizaciji konsuma, ni bilo nikoli spora in sijajni uspehi angleškega konsumnega zadrudništva so v nemajhnem meri rezultat sodelovanja ženstva v zadrudnem gibanju. Tudi v Avstriji šteje konsumna organizacija lepo število predbojevnice; vzlic temu moramo priznati, da je delovno ženstvo pri nas še vse premalo zainteresirano za zadrudno gibanje. Zato je prav primerna sledeča resolucija poročevalke sodr. Freundlichove, ki je bila z velikim odobravanjem skoro soglasno sprejeta: »Da se uredi agitacija in ustvari enotna organizacija za vse avstrijske zadrude, nalaga zvezni zbor vsem zadrugam, da izvolijo iz srede svojih članic ženske odseke, katerega načelnica bodi članica nadzorstvenega odbora. Ti odseki naj bodo v stalnem stiku z osrednjim agitacijskim odsekom na Dunaju, ki so ga ustvarile dunajske zadrude. Zadruge so dolžne, s praktičnim delom podpirati agitacijo teh odsekov in jim dati na razpolago potrebna gmotna sredstva. Ženskim agitacijskim odsekom pa nalaga zvezni zbor, da vodijo vse svoje akcije le sporazumno in z odobritvijo zadrudnega vodstva. Centralni zvezi nalaga zvezni zbor, da podpira delo centralnega odbora in mu priskoči z literarnimi pripomočki.« — Važen sklep za razvoj zadrudništva je ustanovitev izobraževalnega fonda, ki jo je sklenil zadrudni zbor. Angleške zadrude potrošijo na leto nič manj kot dva milijona kron v izobraževalne na-

Statistika srednjih šol na Slovenskem in v Istri.

Po letnih izveštjih.

Splošen pregled.

V ozemlju, kjer prebivamo Slovenci, je bilo v šolskem letu 1911/12. 32 srednjih šol s 354 razredi, 11.845 javnimi in 345 privatnimi učenci in učenkami. Gimnazij je 22, realk 9, en zavod (deželni italijanski v Pazinu) pa ima prve štiri razrede realčne. Izmed gimnazij je ena (Beljak) na prehodu iz humanistične v realno, tri so realne (dve italijanski: Pazin in Pulj, ena hrvaška: Volosko-Opatija), na 4 gimnazijah pa obstoje paralelke realnogimnazijske smeri (nemške v Celovcu in Trstu, italijanske v Gorici in Trstu.)

V celem je bilo 212 humanistično-gimnazijskih razredov s 6644 učenci, 34 realno-

gimnazijskih razredov s 1160 učenci in 108 realnih razredov s 3389 učenci. Na Kranjskem in Spodnjem Štajerskem ni nič realno-gimnazijskih razredov, na Koroškem jih je 10, vsi ostali so na Primorskem, zlasti z italijanskim učnim jezikom jih je 17.

Celotno število gimnazijev v tem ozemlju je bilo koncem šolskega leta 1909-10.: 6831, leta 1910/11.: 7249, naraslo za 6.12%, v l. 1911/12. pa: 7692, naraslo za 6.11%.

Število realcev ne le da ni v istem razmerju naraslo, ampak je v zadnjem letu celo padlo, leta 1910/11.: 3406, leta 1911/12. pa: 3389 torej za 0.5% manj. Padanje števila realcev se lahko razlaga nekoliko z ustanovitvijo realnih gimnazij in z otvoritvijo paralelke tega tipa na starih gimnazijah.

Iz naredbenega lista c. kr. ministrstva za

ZVONIMIR KOSEM:

Tovarna.

(Dalje.)

m.

Ravnatelj tovarne je dvignil glavo in govoril z visokim, tresočim se glasom: »Čenjen delavci!... Nikar se razburiti zaradi tega, kar vam bom zdajle povedal. Mene je zadela velika nesreča; glavni moj odjemalec in kupčevalec z blagom iz moje tovarne je goljufal in mi povzročil jako izdatno škodo; to luknjo je treba zamašiti. Jaz ne bom trpel po nedolžnem take škodi! Zato vam dam na znanje, cenjeno zbrano delavstvo, da vam moram pritrzati plačo; sicer pa o tem natančneje še jutri!

Morje delavcev je tedaj zasoplo in zapretilo s pestmi. »To je krivica!... Tiran! Baraba! Dol z njim!

»Mir! Tiho!« — je miril ravnatelj smrtnobled razkačene delavce.

»Ti molči!« se je zganilo morje in više so zagorele močne pesti.

Eden za vse je stopil iz gruč, čokat, po obrazu ožgan delavec in se poklonil trebušnemu ravnatelju do pasu:

»V imenu vseh vas prosim: preključite svojo besedo!

Ravnatelj se je tresel od srda:

»Jaz da bi preklical svojo besedo?... Ali

ste znoreli? Kar sem rekel, sem rekel: od jutri zanaprej bote dobivali manjšo plačo!

»Gospod ravnatelj, premislite se!« je govoril delavec krepko, z rahlim posmeškom okrog ust.

»Niti za las ne odstopim od svoje besede!

Poslanec se je obrnil proti morju delavstva:

»Slišali ste! Kaj torej?

»Stavka! Generalna stavka!« je zavpilo tisočero grl, tisočero rok je zamahnilo.

Ravnatelj je trepetal kakor v mrzlici; s tenkim, osornim glasom je rekel.

»Kesali se bote! Kmalu se bote podali, še prosit me bote prišli za delo...«

Množica je vzvalovala:

»Nikdar! Nikdar se ne bomo podali... ti tiran...«

»Bomo videli!« je kričal ravnatelj razjarjen in odhitel skozi vrata, da bi bil prejkoslej na varnem.

»Stavka! Stavka!... On sam mora izprevideti, da nam dela krivico!« je kričala množica.

»Škoda, da ga nismo vrgli ob tla, tega tirana!« se je spomnil nekdo.

»Drugega ne zasluži!« je menil zopet drugi.

Na cesto se je razšla množica, zobje so divje škrtali, dvigale se pesti...

Skupaj sta korakala Maks in Martin.

»Pod to pretvezo, da ga je njegov odjemalec in razkupčevalec njegovega blaga ogo-

ljufal, nam hoče znižati že itak slabo plačo,« je razlagal Martin. »To pa ni res. Debelo je lagal, ogoljufal ga ni nihče...«

Maks je obstal.

»Tudi jaz sem te misli. Malha še ni čisto zvrhana — to je glavna stvar...«

Vojska se je valila dalje, razlila se je po vseh predmestnih ulicah, vršaje in grgraje, kakor povodni.

»In ravno zdaj je treba tega? O Bog!« je zavzdihnil Maks. »Dan za dnem nova nesreča, kakor da je tako ukazano. Kaj bo z bolno Meto? Če revica umre? Ko sem prišel včeraj zvečer prazen, brez zdravnika domov, se mi niti sanjalo ni, da bom drug dan že tudi brez dela... In če traja stavka dolgo?«

»Dolgo bo trajala, Maks!« mu je dejal Martin.

»Raje poginem na cesti kakor da bi se podal za krivično pritrgano plačo!« je sopal Maks.

»Jaz tudi!«

Naprej sta korakala, vedno naprej, in se pogovarjala dalje.

Maks je govoril:

»Vsa nesreča, ki me obdaia kakor velike nevidne peroti, prihaja iz te tovarne. Od mladih nog do zdaj, ko stejem že četrto križev, sem delal v nji kakor prikovan, točen kakor ura. Kaj imam od tega? Nič?... Plača slaba, da zadostuje komaj za enega človeka, ki je zadovoljen s kasom kruha in kozarcem žganja na dan — kako naj bi zadostovala za celo družino? Prokleto slabo je to pasje življenje! Če bi bila tovarna res kaj vredna, bi moral dobiti

zdaj vsaj nekoliko podpore, ker imam ženo bol-zdaj vsaj nekoliko podpore, ker imam ženo bolno...«

»Prav imaš!« je dejal Martin.

Maks je zavzdihnil.

»Kam gre ves denar, ki ga služi na stotine trpinov v tej ječi? Kam drugam, če ne v kapitalistovo malho?! In kljub temu stradamo mi, ki kopičimo bogastvo, mi, ki bi morali biti deležni tega bogastva... O bog, ali si res odvrnil svoje oči od nas revnih ljudi, ki nimamo nič drugega kakor žuljave roke?«

»Prokleto življenje!« je zaklel Martin in stisnil roko v pest, ki bi zamahnila po krivci in prinesla pravico.

Vojska je hrumela naprej, paroma, posamez in v gruči; težkih korakov so stopali delavci; omahovale so glave na prsa — kakor železna so bila lica, v katerih je bilo zapisano trpljenje dolgih let in vesela nič, še trohice ne.

Pri starinski hiši se je Martin poslovil: Maks pa je hitel preko veže in nato no strmih stopnicah navzgor v podstrešje.

Hrupoma je odmaknil lesno in planil v podstrešno kajbo.

»Meta, zdaj sem brez službe...«

»Kaj je?« se je oglasilo tiho in klaverno s postelje.

»Stavka! Generalna stavka!«

»O Bog!« —

Maks je omahnil na skrinjo in si zakril obraz... (Nije prihodnjič.)

Peterburg. 30. Bolgarska vlada je izjavila, da pri spopadih ob Zletovi niso bile udeležene

regularne bolgarske cete. To izjavo smatrajo v tukajšnjih merodajnih krogih za ugodno znamenje.

Rusi proti Avstriji.

Peterburg, 30. Tukajšnji časopisi ostro napadajo zunanjo politiko Avstrije in jo dolže, da je zakrivila kritični preobrat na Balkanu s svojimi intrigami v Sofiji. Pravijo, da je hotela Avstrija razbiti balkansko zvezo, ker noče, da bi postali balkanski narodi resnično neodvisni. Staro sovraštvo do Srbije je zopet izbruhnilo in avstrijski zunanji urad jo je hotel še enkrat ponižati, da bi jo tem lože dobil v svojo oblast. Nekateri listi se bavijo z avstrijskimi oficelnimi izjavami in pravijo, da uganja Avstrija sama to, kar očita Rusiji. Posredovalno delo Rusije ne gre za nadvlado na Balkanu; edini cilj mu je mir. Avstrija pa želi vojno, vedoča, da bi oslabil oba dela. Bolgarski očita, da je postala igračka dunajske politike.

FRANCIJA UPA.

Pariz, 30. »Temps« upa, da bo zmagal razum balkanskih držav in opozarja na Poincaréjeve izjave na zadnjem ministrskem svetu, češ da Anglija in Francija podpirata prizadevanje ruske vlade. Zato ni opustiti upanja v mirno rešitev.

BOLGARSKA SPOMENICA.

Peterburg, 30. Bolgarska vlada je poslala ruski svojo spomenico, ki razlaga bolgarsko stališče v srbsko-bolgarskem sporu. Vsled tega sodijo merodajni krogi, da se je položaj tudi v Sofiji obrnil na bolje in da bo razsodišče rešilo spor.

ČRNOGORCI V SKOPLJU.

Belgrad, 29. Iz Skoplja poročajo, da je prišlo tja 12.000 črnogorskih vojakov, ki so bili navdušeno pozdravljeni.

GRKI IN BOLGARI.

Sofija, 29. »Agence d'Athènes« je poročala, da dezertirajo bolgarski vojaki in beže h grškim prednim stražam. Uradno zatirajo, da je ta vest neresnična.

Solunski Bolgari se pritožujejo.

Sofija, 29. Bolgarsko prebivalstvo v Solunu se je brzojavno pritožilo kralju Ferdinandu, da ga preganjajo grške oblasti, ki neprenehoma zapirajo Bolgare. Brzojav prosí bolgarskega kralja za pomoč.

SRBSKO-BOLGARSKI SPOPAD.

Solun, 29. Bolgarska četa, ki jo vodi Kristov, je med Bitoljem in Ohridom naletela na močan oddelek srbskega vojaštva. Vnel se je boj, ki je trajal od ene popoldne do noči. Komitadjijem se je baje posrečilo s porabo ročnih granat prodreti srbske vrste in pobrati mnogo pušk padlih Srbov. Na obeh straneh so bile znatne izgube.

GRŠKO-BOLGARSKI SPOPAD.

Atene, 29. V petek je hotela bolgarska stotnija prekorajiti nevtralnno mejo pri jezeru Kerkinidže. Grške prednje straže so pozvale Bolgare, naj se umaknejo. Ker je bil ta poziv zaman, so Grki streljali in prisilili Bolgare, da so se umaknili v prejšnje pozicije.

SRBSKA SKUPŠČINA.

Belgrad, 30. Glede na fantastične vesti o predstoječi Pašičevi demisiji in o senzacijah, ki naj bi jih prinesla današnja seja skupščine zapostavljajo v poučenih krogih, da bo večina nedvomno tudi danes odobrila Pašičevo stališče.

Zadnie vesti.

STUERGH V AVDIENCI.

Dunaj, 30. Ministrski predsednik grof Stürgkh je bil včeraj pri cesarju na daljši avdienci. Poročal je o položaju na Češkem.

IZJEMNO STANJE NA ČEŠKEM.

Dunaj, 29. Včeraj je imel ministrski svet sejo, ki je trajala šest ur in se je bavila z načrtom vlade za provizorično ureditev čeških razmer. Vlada računa s tem, da bo češki deželni odbor že začetkom julija brez vseh sredstev in da bo demisioniral. Nemški člani deželnega odbora imajo od svojih strank nalog, da odstopijo, in vlada misli, da bodo to storili tudi Čehi in veleposestniki. Za ta slučaj hoče vlada po snočnem sklepu menovati posebno deželno upravno komisijo, ki ima nadomeščati deželni odbor.

GALIŠKE VOLITVE.

Lvov, 30. Danes se pričenjajo volitve za gališki deželni zbor iz kurije kmečkih občin. Voliti je 74 poslancev. Doslej so imeli pristaši poljsko-ukrajinskega kompromisa za volilno reformo v tej kuriji 51 mandatov, naprotniki pa 20. Ostali trije mandati so bili nezasedeni. Volilno gibanje je zelo živahno.

REDLOVA AFERA.

Praga, 29. Poizvedovanja v Redlovi aferi so sedaj podala ključ za Redlovo tajno pisanje in različne napačne naslove, katerih se je posluževal pri dopisovanju s tujimi agenti. S pomočjo teh naslovov je bilo mogoče pri raznih poštnih uradih zaslediti pisma, ki so bila namenjena za Redlo. Izročila so se preiskovalni oblasti.

GROF WALDSTEIN UMRL.

Dunaj, 29. Član gosposke zbornice grof Ernest Karol Waldstein je umrl na otoku Brioni.

ŽELEZNIŠKE NESREČE.

Lvov, 29. Osební vlak št. 5413, ki odhaja popoldne iz Lvova v Podhajce, je snoči ob 9. med postajama Biale in Dunajow skočil iz tira, ker je naliiv razgledal železniški nasip. Dve lokomotive in trije vagoni so se prelomili v jarek. Strojevodja in kurjač ene lokomotive sta mrtva, deset oseb je ranjenih.

Budimpešta, 29. Na progi Seps-Sv. Jurij-Madefalva se je tovarnen vlak zapeljal v oseben

vlak. Kurjač tovarnega vlaka je mrtev, dva uslužbenca in trije potniki so težko, osem uslužbenecv in trije potniki pa lahko ranjeni.

HRVAŠKO VPRAŠANJE.

Budimpešta, 30. Hrvški madjaroni so večinoma še tukaj. Zadnje dni so imeli venomer posvetovanja in konference. Prišel je tudi Tisza ter je, kakor vsi prejšnji ogrski mogotci, pravil, da hoče ščititi hrvške pravice in skrbeti za pošteno izvrševanje ogrsko-hrvške pogodbe. Tudi revizijo železničarske pragmatike je obljubil. Za zakon o hrvških krajevnih imenih je dejal, da ne bo delal potrditvi tega zakona »nepremagljivih ovir«. Hrvške mame-luke so te besede potolažile. Grof Pejačević postane baje hrvški minister. Kdo bo ban, se še ne ve. Tisza pojde tudi osebno na Hrvško, da se prepriča o ondočnih razmerah. Hrvški poslanci so priporočali, naj se ne razpišejo volitve prezgodaj.

TISZA IZVOLJEN.

Budimpešta, 29. Pozno zvečer se je naznačil rezultat volitve v Aradu. Grof Tisza je dobil 2470 glasov, opozicijski kandidat grof Aladar Szechenyi pa 1563. Izvoljen je torej Tisza z 907 glasov večine. Pritisk vladne stranke in oblastnih organov je presegal vse meje. Večkrat je prišlo do spopadov. Policija je razganjala ljudstvo z golimi sabljami. Tudi v Budimpešti je prišlo do demonstracij proti Tiszi.

ŠE EN MAMELUK IZVOLJEN.

Budimpešta, 29. V volilnem okraju Mikso Sv. Martin je bil izvoljen dosedanjí poslanec, minister za notranje zadeve Sandor. Protikandidata ni bilo.

NEMŠKI DRŽAVNI ZBOR.

Berlin, 29. Vojno sodišče v Erfurtu je obsodilo sedem delavcev, ki so bili na kontrolnem shodu in vsled tega pod vojaško oblastjo, zaradi upornosti in žalitve nekega žandarija in policista, in sicer enega na sedem mesecev ječe, enega na eno leto, pet pa na pet do pet in pol let kaznilnice, razuntega na izgon iz armade in uvrstitve kot vojak drugega razreda. Drakonična sodba je tako učinkovala, da sta ženi dveh obsojenih omedleli. Včeraj se je bavil s to okrutno sodbo tudi državni zbor. Socialisti so ostro kritizirali to sodbo in zahtevali reformo vojaškega kazenskega zakona. Sodrug Scheidemann je imel besedo v tretjem čitanju brambne predloge in je vehementno napadal zakon, ki izživa ves svet na novo oboroževanje. Nemčija je agent provocateur v oboroževanju. Ljudstvo hoče spravo s Francijo. Kancelar Bethmann-Hollweg je polemiziral z njim, češ da se socialisti nočejo dati prepričati. Zagovarjal je Nemčijo, ki baie ne išče sovražnikov po svetu. Izžival je socialiste, ki so mu burno odgovarjali. Sodrug Scheidemann je še enkrat povzel besedo in ostro zavrnil kancelarja. Vprašal ga je, kaj mu daje pravico, da govori v imenu nemškega naroda? Narod ga ni postavil na njegovo mesto! Z izredno ostro stjo je Scheidemann kritiziral erfurtsko sodbo. — Socialisti so predlagali, da se sprejme v vojaški zakon poseben paragraf, ki ima ublažiti trde določbe vojaškega kazenskega zakona. Po seji je vojni minister obljubil, da vloží načrt kazenskega zakona za silo.

Vojni minister bo demisioniral.

Berlin, 29. Vojni minister Heeringen bo 1. oktobra odstopil. Njegov naslednik bo general Gallwitz.

NESREČA V LADJEDELNICI.

Šest delavcev mrtvih.

Vacha, 29. V ladjedelnici »Butler« se je včeraj zgodila velika nesreča. Tramovje se je zrušilo na partijo delavcev: šest je ubitih, dva sta težko, dva pa lahko ranjena. (Vacha je v Turingiji.)

KONČANA ŠOFERSKA STAVKA.

Pariz, 29. Stavka šoferjev in voznikov je končana, ker je policijski prefekt zaradi današnje velike dirke izpolnil zahteve stavkajočih.

POTRES V ITALIJI.

Rim, 29. V južni Italiji je bil včeraj dopoldne potres. Iz občin Roggiam Gravina, Mon-grasano, San Marco, Argentano, Cervicati in Dipignano javljajo, da je napravil veliko škodo, največ v prvih dveh občinah, kjer je tudi več oseb poškodovanih.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

„Zdravnik želodca“

je edina posebnost želodčnega likerja iz zdravilnih rastlin, kateri izborna vpliva proti slabosti v želodcu ter ga radi tega v nobeni družini ne bi smelo manjkati.

Od vis. c. kr. deželne vlade koncesionovano krojaško obrtno učilišče za prirojevanje za moško in damsko delo.

Tečaj za prirojevanje

se prične s 1. in 15. vsakega meseca, v nujnih slučajih se sprejmejo učenci tudi z vsakim dnevom.

Priporočam obenem vzorce za konfekcijo in po meri, za moško in damsko stroko.

Imitelj: Teodor Kunc

Ljubljana, Prešernova ulica 5, I. nadst.

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

Vabilo

redno zborovanje delegatov

okrajne bolniške blagajne v Ljubljani

ki bo v torek, dne 8. julija 1913 ob 8. zvečer v veliki dvorani Mestnega doma na Cesarja Jožefa trgu.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelnikovo.
3. Poročilo blagajnikovo o računskem zaključku za leto 1912.
4. Poročilo nadziralnega odseka.
5. Nadomestne volitve: a) v upravni odbor (dveh članov in štirih namestnikov iz skupine delojemalcev ter enega člana in dveh namestnikov iz skupine delodajalcev); b) v nadzorstvo (šestih članov in štirih namestnikov iz skupine delojemalcev ter treh članov in dveh namestnikov iz skupine delodajalcev); c) v razsodišče treh članov in dveh namestnikov iz celokupnega občnega zbora.

6. Sprememba pravil.
7. Raznoterosti.

§ 30 blag. pravil: Občni zbor je sklepčen, ako je pričujočih vsaj 30 članov, ki se po pravilih smejo udeleževati občnega zbora. Kadar ne pride toliko udeležnikov, se vrši eno uro pozneje nov občni zbor z istim dnevnim redom; ta občni zbor je sklepčen ne glede na število udeležnikov.

Okrajna bolniška blagajna ljubljanska.

V Ljubljani, dne 28. junija 1913.

Načelnik: Fr. Bartl.

Opomba: Brez izkaznice pristop na zborovanje ni nikomur dovoljen. (8. 69. blag. pravil.)

Trajno delo dobi več sto delavcev in delavk

v starosti od 16. do 42. leta pri podjetniku

A. Šuligoj, premogokop v Trbovljah, Štaj.

Plača za moške na dan 3 K do 3 K 30 v., v akordu tudi 5 K in več.
Plača za ženske na dan 2 K do 2 K 30 v., v akordu tudi 3 K in čez.

Delo je vzunaj in traja 10 ur na dan.

Najlepša birmanska darila

s katerimi razveselite svoje, si nabavite prav poceni, če se obrnete takoj na največjo zalogo ur, zlatnine in srebrnine

Blago najfinjše vrste. Cene najnižje. **H. Suttner**

Ljubljana, Mestni trg št. 25.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.

„IKO“ Tovarniška znamka **„IKO“**

Naročite krasni veliki ilustrovani cenik, ki ga dobite zastoj in poštne preste.

Moderne srajce -- bele in barvaste,

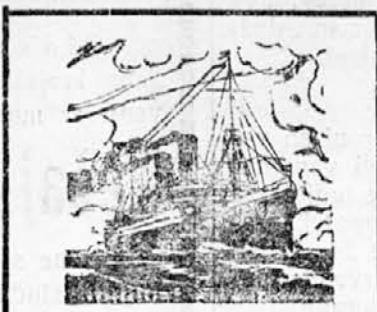
tenniske, lovske, hribolazke, mrežaste, in vse druge vrste z ovratnikom in brez ovratnika, spalne srajce, trdi in mehki ovratniki, zapestnice, naprsniki, dolge in kratke spodnje hlače, majice, nogavice itd. vse v največji izbiri in najboljši kakovosti po zelo skromnih in stalnih cenah

z 10% popustom

v modni in športni trgovini

P. Magdić, Ljubljana, nasproti glavne pošte.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtinčama, električno razsvetljavo,
brezličnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da
dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopeli itd.

Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Trst-New-York, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.
Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov. Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej. Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni rok so pri društvu najprimernejši in varnost vlog najboljša, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Družinski kruh

iz pekarnice

„Konsumnega društva
za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši.
Hlebi po 1.75 kg veljajo
samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah
„Konsumnega društva za Ljub-
ljano in okolico“. — Člani,
segajte po njem!

Produktivna zadruga ljub- ljanskih mizarjev v Ljubljani

R. Z. Z. O. Z.

se priporoča cenjenemu ob-
činstvu pri nabavi vsakovrst-
nega pohištva, ki ga izdeluje
v lastni, najmoderneje oprav-
ljeni tovarni na Glincah pri
Ljubljani.

Priporoča se tudi za vsa druga
v mizarstvo stroko spadajoča
dela.

Delo je vedno solidno,
točno in prav poceni.

Proračune se na zahtevo do-
pošlje brezplačno v najkraj-
šem času.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

naznanja svojim članom, da glasom skupne seje nadzorstva in na-
čelstva z dne 17. januarja 1913 obrestuje odslej

hranilne vloge članov po **5**¹/₂⁰/₀ od dne vloge
do dne dviga.

Dosedanje stanje hranilnih vlog 51.000 K. Dosedanje stanje deležev 32.000 K.
Rezervni zaklad 8000 K. Denarni promet leta 1912.: 1,487.639 K 18 vin.

Pisarna društva v Špodnji Siški, Kolodvorska cesta.

Prodajalne: v Ljubljani: Sodna ulica, Bohoričeva ulica, Krakovski
nasip; v Siški: Kolodvorska cesta, Celovška cesta; na Viču, v Trziču,
na Jesenicah, na Savi in na Koroški Beli.

Pekarna v Spod. Siški, Celovška cesta.

Nadzorstvo.

Načelstvo.